

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO 8

1 Vapaus käsitteenä 19

- 1.1 Miksi käsitteen käsittäminen on tärkeää? 20
- 1.2 Vapaus-sanoinen käyttö 22
- 1.3 Vapaus-käsitteen merkittävät kielelliset erot 24

2 Vapauden ulottuvuudet 29

- 2.1 Positiivinen ja negatiivinen vapaus 30
- 2.2 Vapaus mistä ja mihin 32
- 2.3 Sisäinen ja ulkoinen vapaus 36
- 2.4 Vapaa tahto 38
 - 2.4.1 Fysikalismi 40
- 2.5 Vapaaehtoisuus 42
- 2.6 Vapaus valita 43
- 2.7 Omantunnon vapaus 46

3 Vapaus uskonnollisissa aatesuuntauksissa 49

- 3.1 Itämainen – henkinen vapauden historia 50
 - 3.1.1 Sisäinen vapaus ja vapautuminen – hindulaisuus 52
 - 3.1.2 Vapaus elää harmoniassa – taolaisuus 54
 - 3.1.3 Vapaus itsehillinnässä ja velvollisuuksissa – konfutselaisuus 55
 - 3.1.4 Vapautuminen tietämättömydestä ja kärsimyksestä – buddhalaisuus
 - 3.1.5 Myötätunto on tie vapauteen – Dalai Lama 61
- 3.2 Antiikin Kreikka 62
 - 3.2.1 Oppilaan vapaus – Sokrates 62
 - 3.2.2 Vapaus ja ideoiden maailma – Platon 63
 - 3.2.3 Vapaus vailla ulkoista pakotetta – Aristoteles 64
- 3.3 Kristinusko 65
 - 3.3.1 Kristinusko ja kristitty 65
 - 3.3.2 Kristinusko – sisäinen vapautuminen 69
 - 3.3.3 Jeesus Nasaretilainen persoonallisena vapahtajana – vapauttajana 70
 - 3.3.4 Sisäinen vapaus ja Kristuskokemus – Apostoli Paavali 72
 - 3.3.5 Tieto siitä keitä olemme, tekee vapaaksi – gnostilaisuus 73
 - 3.3.6 Vapaa tahto – Arbelius Augustinus 74
 - 3.3.7 Vapaa valinta ja synnin mahdollisuus – Alexander Helisläinen 75
 - 3.3.8 Vapaa suhde Jumalaan – Martti Luther 76
- 3.4 Islamin usko 77

4 Historian tunnettujen ajattelijoiden näkemyksiä vapaudesta 79

- 4.1 Vapaus ja uskonnon erottaminen valtiovallasta – Spinoza 80
- 4.2 Yhteistahto ja vapaus – Jean-Jacques Rousseau 81
- 4.3 Vapaa elinkeino – Adam Smith 81
- 4.4 Vapaus ja velvollisuuksien täyttäminen sekä hyvä tahto – Kant 82
- 4.5 Hengen tietoisuus vapaudestaan – Hegel 83
- 4.6 Sivistys on vapauden edellytys – Snellman 86
- 4.7 Vapaus talouden määrittämisestä kahleista – Marx 87
- 4.8 Vapaus maksimoida hyvinvointi – Mill 91
- 4.9 Vapaus vuorisaarnan opeilla – Tolstoi 92
- 4.10 Vapaus ja vapauden aineelliset edellytykset – Marcuse 93
- 4.11 Yksilönvapauden pelottavuus sekä ahdistavuus – Erich Fromm 94
- 4.12 Vapauteen tuomitut – Sartre 95
- 4.13 Vapauden kolmas taso – Viktor Frankl 96
- 4.14 Vapaan yhteiskunnan illuusio – Michel Foucault 97

5 Aatesuuntia 99

- 5.1 Vapaus yhteiskunnallisena isminä – liberalismi 100
- 5.2 Vapaus valtahierarkioista vapautuneena – anarkismi 102
- 5.3 Vapaus äänestä – moderni demokratia 104
- 5.4 Vapauden innoittamia ilmiöitä 105
- 5.5 Teosofinen virtaus 106
 - 5.5.1 Karman vallasta voi vapautua – Blavatsky 107
 - 5.5.2 Vapauden peruskysymys on ihmisen tahdon vapaus – Steiner 111
 - 5.5.3 Vapaan tahdon suhteellisuus – Ervast 114
 - Vapaan tahdon kysymys Ervastilla 115
 - Otteita Ervastin sanoituksesta vapauteen 120
 - 5.5.4 Vapaus ehdottomana kokemuksena – Krishnamurti 122

6 Vapaus-sanan yksinkertaistuksia ja väärinymmärryksiä 125

- 6.1 Näkemys vapauden ja vastuun yhteydestä 126
- 6.2 Valinnanvapaus 129
 - 6.2.1 Valinnanvapaus päivittäisissä valinnoissa 130
 - 6.2.2 Valinnanvapaus vallankäytön ja manipuloinnin tilanteissa 130
- 6.3 Yksilön vapaus kilpailla 131
- 6.4 Vapaus rajoittaa toisen vapautta? 133
- 6.5 Pyrkiminen vapauttajana 135
- 6.6 Itsensä hyväksi toimiva henkilö on vapaa 137
- 6.7 Raha vapauttaa 139
- 6.8 Elinkeinon vapaus 141
 - 6.8.1 Elinkeinon vai yrittämisen vapaus? 142
 - 6.8.2 Elinkeinon vapauden asema 142
 - 6.8.3 Vapaus ja oikea elinkeino 143

7 Vapauden lemniskaatta 145

- 7.1 Mikä on lemniskaatta? 146
- 7.2 Lemniskaatta vapauden ulottuvuuksien kuvaajana 147
- 7.3 Vaakasuuntainen lemniskaatta 150
 - 7.3.1 Persoonallisen minän ulottuvuus 150
 - 7.3.2 Ulkoinen ulottuvuus ja persoonallisen minän suhde ulkoiseen – liberty 152
- 7.4 Pystysuuntainen lemniskaatta 154
 - 7.4.1 Kysymys hengen ulkoisuudesta 155
 - 7.4.2 Ulkoinen henkinen ulottuvuus on totuus-ulottuvuutena 156
- 7.5 Pystysuuntaisen lemniskaatan ylempi terälehti 157
 - 7.5.1 Pystysuuntaisen lemniskaatan alempi terälehti 158
- 7.6 Lemniskaatta ja toiminnan arviointi 160
- 7.7 Lemniskaatan terälehtien vuorovaikutus 162
- 7.8 Lemniskaatan epätasapainon seurauksia 165
 - 7.8.1 Epätasapaino vaakasuuntaisessa lemniskaatassa: 165
 - 7.8.1.1 Veljeyden aspektista 166
 - 7.8.1.2 Itsensä hylkäämisestä 166
 - 7.8.2 Epätasapaino pystysuuntaisessa lemniskaatassa: 166
 - 7.8.2.1 Joukkohysteriasta ja fanatismista 166
 - 7.8.2.2 Vihasta muita aatteita kohtaan 167
- 7.9 Vastaavuuksia esittämään kuvaukseen 167
 - 7.9.1 Fransiskaaneli Bonaventura 167
 - 7.9.2 Jiddu Krishnamurti 168
 - 7.9.3 Nataraja Guru 168
 - 7.9.4 Pekka Ervast 168

8 Vapauden kehittymisen kuvasarja 169

SANASTO 177

LÄHTEET 181

KIITOKSET 189